

1 צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איכות חלב), התשי"ח-1958

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 5 ו-15 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957, ובתוקף שאר הסמכויות הנתונות לי לפי כל דין, אני מצווה לאמור:

פרק ראשון: הוראות כלליות

1. הגדרות

בצו זה -

"חלב" - נוזל, למעט קולוסטרומ, המתקבל על ידי חליבה בלתי פוסקת ועד גמירא של פרה חולבת, בריאה ובעלת עטין בריא, מבלי להוסיף לנוזל או לגרוע ממנו דבר, פרט לשומן;

"פיסטור" - תהליך של חימום החלב לטמפרטורה שמתחת לנקודת ההרתחה, בפרק זמן הדרוש להשמדת גורמי מחלות-אדם העלולים להימצא בחלב;

"חלב מפוסטר" - חלב שעבר תהליך פיסטור, הנתון בבקבוק זכוכית, הסגור במכסה אלומיניום, או הנתון במיכל אחר שאושר על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות והמסומן כמפורט בצו זה;

"ניקוי" - תהליך של סילוק כל זיהום הנראה לעין, או הניתן למישוש, או הנותן ריח;

"חיסוי" - תהליך של השמדת חיידקים באמצעים כימיים או פיזיים;

"יצרן" - אדם שהוא בעל מחלבה או בעל מקום שמייצרים או מעבדים בו חלב וכל מיני תוצרת חלב, לרבות אדם שמחלבה או מקום כאמור נתון להנהלתו, לפיקוחו או להשגחתו;

"הוראות תברואיות" - תנאים המונעים זיהום חלב או חלב מפוסטר בגורמי מחלות, כדי שיהיו ראויים לצריכת אדם; "הממונה על הפיסטור" - אדם שנתמנה לכך על ידי יצרן;

"המנהל" - המנהל הכללי של משרד הבריאות לרבות עובדי משרד הבריאות אלה:

- (1) מנהל לשכת בריאות מחוזית או נפתית;
- (2) מנהל המחלקה לתברואה;
- (3) התברואן הארצי לחלב וכן תברואן חלב מחוזי או נפתי;
- (4) רופא, מהנדס-תברואה ותברואן שהוסמך בכתב על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות לצורך ביצוע הוראות צו זה.

2. תחולה

יצרן חייב לקיים כל הוראה מהוראות צו זה אף אם אין היא מטילה במפורש את החובה עליו.

פרק שני: איכות חלב וחלב מפוסטר

3. תקן תברואי לגבי חלב

לא ייצר אדם חלב מפוסטר מחלב אשר תקופת הרדוקציה שלו - על פי מבדק הרדוקציה של כחול-מטילן - היא פחות מ-90 דקות.

4. תקן תברואי לגבי חלב מפוסטר

לא ייצר אדם חלב מפוסטר ולא ישווק, לא ימכור ולא יעביר חלב מפוסטר לצרכן אם -

- (1) יש בו חיידקים פתוגניים; או
- (2) יש בו למעלה מ-100,000 חיידקים למ"ל בספירה כללית; או
- (3) יש בו למעלה מ-10 חיידקים מקבוצת הקוליפורם למ"ל; או
- (4) תוצאות מבדק הפוספוטזה מצביע על פיסטור לקוי או חוסר פיסטור; או
- (5) הוא מכיל גופים זרים או חמרים זרים, או חמרי צבע, חמרים אנטי-ביוטיים, חמרים כימוטרפויטיים, חמרים משמרים, מחטאים או טוקסיים כלשהם.

5. הוראות תברואיות להעברת חלב מפוסטר ושיווקו

לא יעביר אדם לקמעונאי או לצרכן בשום דרך מדרכי ההעברה את הבעלות או את ההחזקה על חלב מפוסטר, אלא אם נתמלאו כל התנאים האלה:

- (1) החלב עבר תהליך פיסטור לפי הוראות צו זה;
- (2) האות הנקובה על גבי מכסה הבקבוק או על-גבי המיכל, זהה עם יום השבוע בו מועבר החלב המפוסטר לצרכן;
- (3) מידת-החום של החלב המפוסטר היא למטה מ-10 מעלות צלזיוס, החל מהרגע בו הוא עוזב את המחלבה וכלה ברגע בו הוא מועבר לצרכן;
- (4) החלב המפוסטר ואריזתו יישמרו מפני הזדהמות החל מהרגע בו הוא מוכנס לבקבוק או למיכל אחר וכלה ברגע בו הוא מועבר לצרכן, באופן שיגיע לצרכן במצב נקי;
- (5) הובלת החלב המפוסטר, שיווקו ואיחסונו ייעשו באופן ובאמצעות מיתקנים וכלי-רכב, המתאימים להוראות התברואיות של המנהל.

פרק שלישי: חובותיו של יצרן

6. הוראות תברואיות לייצור חלב מפוסטר

לא ייצר אדם חלב מפוסטר, אלא בתהליך אחד ורצוף, בסדר ובאופן המפורט בסעיפים 7 עד 14.

7. קירור

יצרן יקרר את כל החלב - מיד עם קבלתו במחלבה - לטמפרטורה שלא תעלה על 4 מעלות צלזיוס ויחזיק אותו בטמפרטורה האמורה עד לפיסטורו, פרט אם החלב יועבר לתהליך הפיסטור מיד עם קבלתו במחלבה.

8. סינון

יצרן יסנן במסנן-חלב או ינקה במנקה-חלב ("clarifier") את כל החלב עד שיהא נקי.

9. פיסטור

יצרן יפסטר את החלב -

- (1) על ידי חימום החלב - על כל חלקיקיו - במפסטר לוחות עד לטמפרטורה של לפחות 73 מעלות צלזיוס, והשהייתם הרצופה של כל חלקיקי החלב בטמפרטורה האמורה במשך 16 שניות לפחות - תוך זרימה רצופה של החלב דרך המפסטר - וקירור החלב, מיד עם תום תהליך החימום, לטמפרטורה שאינה עולה על 4 מעלות צלזיוס; או

- (2) בכל צורה ובאמצעות כל מיתקן שאושרו על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות.

10. מילוי בקבוקי חלב

(א) יצרן ימלא בחלב בקבוקי זכוכית נקיים ומחוטאים שכוסר קיבולם 1000 מ"ל או 500 מ"ל או 200 מ"ל ושקוטר פייתם הוא 38 מ"מ או לתוך מיכל אחר שאושר על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות.

(ב) המילוי כאמור יבוצע במכונה ולפי שיטה שיאשרו על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות;

ובלבד שכל מילוי ייעשה ללא מגע ידי-אדם בבקבוקים, במיכלי השיווק ובחלב המפוסטר.

11. כיסוי או סגירה

יצרן יכסה או יסגור את מיכלי שיווק החלב המפוסטר - מיד לאחר מילויים -

(1) אם הם בקבוקי זכוכית - בעזרת מכונה במכסאות אלומיניום בלתי פגומים, נקיים ומחוטאים, המגינים על

שפת הבקבוק בפני זיהום, המהודקים היטב לשפת הבקבוק באופן הרמטי ואינם ניתנים להסרה בלי שינוי צורתם, או

(2) אם הם אינם בקבוקי זכוכית - בעזרת מכונה, בחומר אחר ולפי שיטה כפי שיאשרו על-ידי המנהל הכללי

של משרד הבריאות;

ובלבד שכל כיסוי או סגירה ייעשו ללא מגע ידי-אדם במכסה, בבקבוק או במיכל אחר ובחלב המפוסטר.

12. סימון

יצרן יסמן באותיות בולטות על מכסה הבקבוק או על גבי כל מיכל שיווק מאושר אחר, הממולא חלב מפוסטר -

(1) את המלים "חלב מפוסטר", שם היצרן או סימנו המסחרי ומקום הייצור, וכן

(2) את אחת האותיות א' עד ו' ועד בכלל, בהתאם לששת ימי השבוע.

13. העברה לתבניות

יצרן יעביר את הבקבוקים או המיכלים של החלב המפוסטר - מיד עם כיסויים או סגירתם - לתבניות נקיות.

14. קירור החלב המפוסטר

יצרן יקרר את החלב המפוסטר בתוך חדרי קירור או באמצעות שיטות קירור אחרות -

(1) לטמפרטורה שלא תעלה על 10 מעלות צלזיוס; או

(2) לטמפרטורה נמוכה, אשר תיקבע על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות כתנאי למניעת התרבות

החיידקים מחלב מפוסטר.

15. הציוד המשמש לייצור חלב מפוסטר יהא נקי ומחוטא

(א) יצרן ישתמש לייצורו של חלב מפוסטר לטיפול בו, להעברתו, להחסנתו ולהובלתו בציוד נקי.

(ב) השטח של ציוד כלשהו הבא במגע בלתי-אמצעי עם חלב או עם חלב שעבר תהליך פיסטור יהא נקי ומחוטא כך

שבבקורת הניקוי והחיטוי על פי מבדקי ממרח (swab test) ומבדקי שטיפה (rinse test) לא יתקבלו -

(1) למעלה משתי מושבות חיידקים לכל סמ"ר של שטח הציוד; או

(2) למעלה ממושבת חיידקים אחת לכל מ"ל מנפח הציוד או מנפח הבקבוקים או המיכלים בהם נתון החלב

המפוסטר.

16. תדירות הבדיקות התברואיות וסוגיהן

סימן א': מיתקני פיסטור

לא ייצר אדם חלב מפוסטר אלא אם -

- (1) מבדק הרדוקציה של כחול-מטילן ייעשה לפחות פעם בשבוע מחלב של כל ספק;
- (2) המבדקים לספירה הכללית של חיידקים ולספירת חיידקים מקבוצת הקוליפורם יעשו לפחות פעם בכל יום בו מיוצר חלב מפוסטר;
- (3) מבדק הפוספוטזה ייעשה מבקבוק החלב המפוסטר הראשון בתחילת יום הייצור או בתחילת כל משמרת וכן אחת לכל שעתיים של ייצור, ומכל מערכת למילוי חלב מפוסטר;
- (4) מבדקי הניקוי והחיטוי של הציוד יעשו בהתאם להוראות המנהל ובתדירות שתיקבע על ידי;
- (5) המבדקים לבקורת הניקוי והחיטוי של הבקבוקים יעשו אחת לכל יום בו מיוצר חלב מפוסטר;
- (6) כל הבדיקות התברואיות יעשו בהתאם לשיטות שאושרו על-ידי המנהל הכללי של משרד הבריאות.

פרק רביעי: מערכת הפיסטור

סימן א': מיתקני פיסטור

17. השסתום

כל מפסטר לוחות יהא מצויד בשסתום (flow-diversion-valve) המחזיר באופן אוטומטי את זרם החלב, אשר מידת החום שבו לא הגיעה לטמפרטורה הנדרשת, אל תהליך הפיסטור (להלן - השסתום).

18. מנגנון אזעקה

לשסתום יהא מחובר מנגנון אזעקה אופטי ואקוסטי אשר יפעל באופן אוטומטי ורצוף כל עת שהשסתום יחזיר חלב כאמור.

19. פעולת השסתום

כל אימת שהחלב זורם דרך מפסטר הלוחות, אין לשנות או לבטל את פעולתו האוטומטית והתקינה של השסתום.

20. בקורת פעולת השסתום

הממונה על הפיסטור יבקר מדי יום ביומו את פעולת השסתום ויבטיח את פעולתו התקינה.

21. מיכל השוואה

כל אימת שמוחזר חלב ממפסטר הלוחות אל מיכל השוואה (balance tank) תופסק אוטומטית זרימת החלב ממקומות אחרים למיכל האמור.

22. אין לעקוף את תהליך הפיסטור

(א) חלב שלא עבר תהליך הפיסטור לא יגיע ולא יוכל להגיע למערכת המילוי, אלא דרך מיתקני הפיסטור ולאחר השלמת תהליך הפיסטור כנדרש.

(ב) בסעיף זה -

"מערכת המילוי" - כל המיתקנים, המיכלים, הצינורות, הציוד והמכונות החל ממיתקן הפיסטור וכלה במילוי החלב המפוסטר במיכלים או בבקבוקים.

23. קביעת תקופת השהייה

סימן ב': מודדי חום

מהירות זרימת החלב דרך אזור השהייה (holding section) של מיתקן הפיסטור תכונן באופן אוטומטי לתקופת השהייה של לפחות 16 שניות. המחלבה תהא מצוידת באביזרים ובמכשירים שיאפשרו את הבדיקה השיגרתית של תקופת השהייה

החלב. בקורת תקופת ההשהייה תיערך אחת לחודש על ידי היצרן או על ידי הממונה על הפיסטור. תוצאות הבקורת יירשמו על-גבי הלוח או הסרט של המדחום הרושם.

סימן ב': מודדי חום

24. מדחום רגיל ומדחום רושם

כל מיתקני הפיסטור יהיו מצוידים במדחום רגיל (indicating thermometer) ומדחום רושם (recording thermometer). המציינים את הטמפרטורה של החלב עם גמר תהליך הפיסטור.

25. בקורת דיוקם של מודדי-חום

דיוק המדחום הרושם ייבדק מדי יום ביומו דרך השוואה עם המדחום הרגיל. דיוק המדחום הרגיל ייבדק אחת לשבוע דרך השוואה עם מדחום אשר דיוקו אושר בכתב אחת לשנה על ידי מכון התקנים הישראלי.

26. זהות מדידות הטמפרטורות

הממונה על הפיסטור יכוון בעת הבקורת היומית את המדחום הרושם בהתאם לטמפרטורה של המדחום הרגיל, כך שהטמפרטורה הרשומה על גבי גליון הרישום תהא זהה עם הטמפרטורה המצויינת על גבי המדחום הרגיל.

27. עקומות הרישום

המדחום הרושם יהיה בעל שני מחוגים: אחד לרישום הטמפרטורה והשני לציון הפעלת או הפסקת פעולת השסתום ומהות פעולתו. הטמפרטורה תירשם מיד עם מדידתה ופעולת השסתום מיד עם התרחשותה, וכך יתקבלו שתי עקומות רצופות המשקפות באופן נאמן ומדוייק את מהלך הפיסטור ופעולת השסתום למשך כל השעות בהן זורם חלב דרך מפסטר הלוחות.

28. שעת הרישום

שעת רישום הטמפרטורה ושעת רישום פעולת השסתום יהיו חופפות ותואמות את שעת היום שבה נרשמות הפעולות כאמור.

29. אין לשנות פעולת המדחום הרושם

אין לשנות את פעולתו התקינה והאוטומטית של המדחום הרושם וכן אין לשנות את העקומות שנרשמו על-ידיו.

30. הסוג, הדיוק ומהירות ההגבה של מדחומים רגילים

(א) מדחומים רגילים יהיו מסוג המדחומים הפועלים בכספית, המאפשרים קריאה ישירה ונוחה של הטמפרטורה על גבי הלוח (scala) ויהיו מוגנים מפני שבירה ומפני חדירת חלב בינם לבין נדן המתכת או לתוך מושבם.
(ב) הסטיה המותרת תהא ± 0.5 מעלות צלזיוס בתחום המדידה שבין 70 ועד 75 מעלות צלזיוס.
(ג) עם העברת מדחום מטמפרטורה של החדר לטמפרטורה של הפיסטור (73) תעלה הכספית תוך 4 שניות מ-62.5 מעלות צלזיוס ל-69 מעלות צלזיוס.

31. הסוג, הדיוק ואופן הרישום של מדחומים רושמים

(א) מדחומים רושמים יהיו מסוג המוגן מפני חדירת זיהום ורטיבות.
(ב) תחום רישום הטמפרטורות יהא לפחות מ-63 ועד 93 צלזיוס.
(ג) לוח או סרט הרישום והמנגנון יהיו ניתנים לנעילה בפני גישת אנשים.
(ד) הסטיה המותרת תהא ± 1.0 מעלות צלזיוס בתחום המדידה שבין 70 ועד 75 מעלות צלזיוס.

32. החובה לשמור על הלוח או סרט הרישום

הלוח או סרט הרישום -

- (1) יישמר במחלבה למשך שלושה חדשים מתאריך הרישום ויוגש לבקורת המנהל בכל עת שיידרש;
- (2) ישמש לרישום חד-פעמי;
- (3) יכיל את העקומות ואת הפרטים הנדרשים על-פי צו זה.

פרק חמישי: הממונה על הפיסטור

33. הממונה על הפיסטור

כל יצרן חלב מפוסטר ימנה ממונה על הפיסטור אשר יהא אחראי על תהליכי הפיסטור במחלבה באופן קבוע.

34. חובותיו של הממונה על הפיסטור

- (א) הממונה על הפיסטור יציין על גבי הלוח או הסרט של המדחום הרושם - מדי יום מיזמו בתחילת יום העבודה או בתחילת כל משמרת ויאשר בחתימת ידו את הפרטים האלה:
- (1) התאריך;
 - (2) כל תופעה בלתי סדירה וכל תקלה בתהליכי הפיסטור;
 - (3) בקורת פעולת השסתום;
 - (4) דיוקן של מדידות הטמפרטורות;
 - (5) תחילת פעולות הניקוי והחיטוי של המפסטר וסיומן.
- (ב) לאחר עריכת הבקורת היומית, ינעל הממונה על הפיסטור, במו-ידיו את מנגנון ההכוונה והמדחום הרושם בפני אנשים שלא הוסמכו לטפל בהם.

פרק ששי: עובדי מחלבה

35. העסקת עובדים

לא יעסיק יצרן עובד בייצור חלב מפוסטר אלא אם נוכח כי הוראות צו זה נהירות לו.

36. נקיין העובדים

כל העובדים במחלבה יהיו לבושים בגדים נקיים בשעת עבודתם, לרבות כיסוי מתאים לראש, עליהם להקפיד על נקיין ידיהם וצפרניהם וחייבים הם לרחוץ את ידיהם בסבון ובמברשת לצפרניים לפני התחלת העבודה ואחר כל ביקור בבית-השימוש ולאחר כל הפסקה בעבודה.

37. בריאות העובדים

לא יעסיק יצרן במחלבה עובד -

- (1) החולה במחלה מדבקת העלולה לעבור מאדם לאדם באמצעות מזון, או כשהוא נושא טפילי מחלה כזאת;
או
- (2) החולה בשחפת העלולה לסכן את בריאות הציבור; או
- (3) החולה במחלת עור העלולה לגרום לזיהום מצרכי מזון; או
- (4) שעל פניו, צווארו, זרועותיו או ידיו חבורות, חטטים, פצעים פתוחים או מוגלתיים; או
- (5) שאינו מקפיד על נקיין גופו ומקום עבודתו באופן המניח את דעת המנהל.

(א) כל עובד חייב לפני התקבלו לעבודה במחלבה, לעבור בדיקה רפואית ולהציג -

(1) אישור בכתב מאת רופא שאין הוא חולה באחת המחלות המנויות בסעיף 37;

(2) תעודת בדיקת-רנטגן של ריאות המאשרת שהוא אינו חולה בשחפת ריאות. תעודה זו יש לחדש פעם בשנה לפחות. אם בבדיקת הרנטגן מתגלה תהליך פתולוגי כלשהו, לא יורשה העובד לעבוד אלא לפי אישור מיוחד מטעם מנהל לשכת בריאות מחוזית או נפתית.

(ב) היצרן וכל עובד במחלבה חייבים להיבדק בדיקה מעבדתית ובדיקת-רנטגן כל אימת שיידרשו לעשות זאת מטעם מנהל לשכת בריאות מחוזית או נפתית.

פרק שביעי: הוראות שונות

39. הוראות תברואיות כלליות

כל הסידורים והפעולות הקשורים בייצור חלב מפוסטר ובבקורתו, החזקתו, הובלתו, איחסונו ושיווקו ייעשו במבנים ובאמצעות מיתקנים, מכונות וציוד הבנויים, מוחזקים ומופעלים בהתאם להוראות המנהל ולפי שיטות ותהליכים שאושרו על-ידיו.

40. שמירת דינים

צו זה אינו בא לגרוע מכוחו של כל דין אחר.

41. תחילה

תחילתו של צו זה היא כתום שלושים יום מיום פרסומו ברשומות.

42. השם

לצו זה ייקרא "צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (איכות חלב)", התשי"ח-1958".

י"א באלול התשי"ח (27 באוגוסט 1958)

משה כרמל

שר התחבורה

ממלא מקום שר הבריאות